

Zdenko Hochmuth

* 30. apríl 1916 Jindřichův Hradec

+ 3. máj 1990 Banská Bystrica

Zdenko Hochmuth bol pedagóg, stredoškolský profesor, významný slovenský a ružomerský turista, turistický organizátor, značkár, vynikajúci publicista a autor mnohých turistických sprievodcov. Do Ružomberka prišiel s rodičmi v roku 1926, jeho otcom bol Václav Hochmuth. Pre Zdenka bol otec veľkým príkladom a to nielen ako turista, ale aj ako jeden

zo spoluautorov výborných predvojnových turistických sprievodcov Orbis. Po absolvovaní gymnázia v Ružomberku skončil v roku 1939 Univerzitu Komenského v Bratislave s aprobáciou nemčina - latinčina. Táto aprobácia bola po roku 1948 veľmi nevhodná, preto zas v Bratislave vyštudoval diaľkovo ešte slovenský jazyk a literatúru. Ako učiteľ pracoval v Prešove a v Kremnici, po vojne na gymnázium v Ružomberku, kde pôsobil až do odchodu do dôchodku. Jeho postoje boli apolitické, funkciám sa bránil, výnimkou bola iba jeho obľúbená turistika. V turistike prevažovala u neho pešia turistika, problematika značkovania a turistická publicistika. V posledne menovanej oblasti sa vypracoval na celoštátne i medzinárodne známeho turistického autora a uznávanú turistickú autoritu. Je zaujímavé, že v Ružomberku sa nestal nikdy predsedom turistického oddielu, pôsobil ale dlhé roky v jeho výbore a vývoj usmerňoval z pozadia. V turistike pracoval aj na okresnej, krajskej a slovenskej úrovni. Bol predsedom okresnej a krajskej značkárskej komisie. Okresnú so sídlom v Liptovskom Mikuláši viedol niekoľko desiatok rokov až do roku 1988. Bol cvičiteľom turistiky 1. triedy, majiteľom zlatého odznaku značkára, vyznamenania Za zásluhy o rozvoj čs. telesnej výchovy I. stupňa, Tyršovej medaily, ceny za najlepšiu knihu vydavateľstva Šport v roku 1982 (Turistický sprievodca Nízke Tatry - západ) a iných ocenení. Okrem turistiky sa angažoval v Horskej službe, spolupracoval s redakciou časopisu Krásy Slovenska, v ktorých uverejnil desiatky článkov, úvah, polemík, reportáží a informácií. Menej známa je jeho mnohoročná spolupráca s Československým rozhlasom a to, že bol veľkým znalcom vážnej hudby. Nakoniec treba spomenúť jeho publicistickú činnosť v pedagogickej oblasti. Zomrel v Banskej Bystrici, ale pochovaný je v Ružomberku. Málo známe fotografie v tejto práci sú z archívu Ing. Fedora Polóniho.

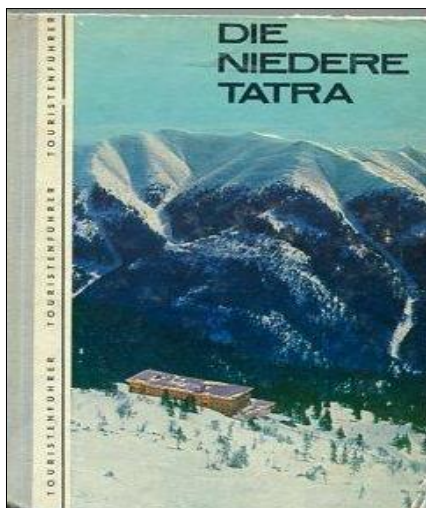
Jeho literárne dielo je veľké a rozsiahle. Celkove vydal ako jediný autor, spoluautor, autor s kolektívom, alebo ako hlavný autor 40 kníh. Boli to prevažne sprievodcovia po slovenských pohoriach v malom, praktickom formáte. Z toho vyšlo 31 prác v slovenčine, 8 v nemčine a jedna v češtine. 21 kníh venoval pohoriu Nízke Tatry, 13 Liptovu a zvyšok (6) iným pohoriam a témam.

Svoju publikačnú činnosť začal v roku 1940, jeho prvý článok sa netýkal turistiky, ale vážnej hudby a vyšiel v novinách Liptov v Ružomberku. Meno Zdenko Hochmuth sa prvý raz objavilo medzi turistickou verejnosťou v roku 1943 v časopise Krásy Slovenska. V roku 1949 vyšla prvá kniha, v ktorej sa Z. Hochmuth spomína aj keď ešte nie ako autor. Boli to Zimné krásy Slovenska. Autori J. Koudelka a V. Kocum ho uvádzajú ako svojho spolupracovníka. Prvou knihou, vyšla v roku 1952, Z. Hochmuth figuroval už ako jeden z autorov. Po nej nasledovali ďalšie knihy, články a iné aktivity. Pre prehľadnosť som rozdelil poznámky k jeho celoživotnému dielu na 6 častí.

Nízke Tatry. Nízkyim Tatrám venoval Z. Hochmuth najviac pozornosti, toto pohorie spracoval v dvadsiatich prácach. Celkom prvou publikáciou Z. Hochmutha bol sprievodca **Nízke Tatry (Liptovská časť)**, ktorého napísal s Milošom Janoškom, prvý raz vyšiel vo vydavateľstve Tatran v roku 1952 a potom ešte v roku 1954. Tretí sprievodca po Nízkych Tatrách napísaný s M. Janoškom, ktorý vyšiel v roku 1958 zahŕňal už pohorie celé.

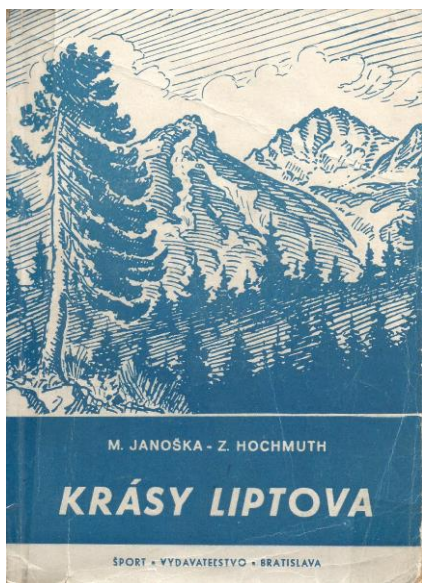
Toto pohorie poznal Z. Hochmuth dokonale a patrilo k jeho najobľúbenejším. Myslím, že i preto sprievodcu tohto slovenského pohoria priebežne dopĺňal, inovoval a vylepšoval. Po troch prvých sprievodcoch napísaných s M. Janoškom, vydal potom ďalších 17 sprievodcov po Nízkych Tatrách! Je to neuveriteľný výkon. Všetky vydania vyšli v praktickom a typickom vreckovom formáte A6. Výnimkou bol iba tretí napísaný s M. Janoškom z roku 1958, ten mal

formát A5. Dvanásť sprievodcov po Nízkych Tatrách bolo určených pre slovenskú turistickú obec, vyšli teda v slovenčine. Z. Hochmuth prišiel ako prvý s novou koncepciou sprievodcov. Širokú a bohatú problematiku rozdelil do dvoch zväzkov: boli to **Nízke Tatry - západ** a **Nízke Tatry - východ**. Takto koncipované knižky vyšli v rokoch 1965, 1982 a 1988 (západ) a v roku 1966 (východ). Jednozväzkový sprievodca po Nízkych Tatrách od Z. Hochmutha vyšiel na Slovensku len v roku 1977. Pre nemecky hovoriacich turistov pripravil a cez vydavateľstvo Šport vydal celkove 8 sprievodcov po Nízkych Tatrách pod názvom **Die Niedere Tatra**.

V týchto vydaniach zostal pri pôvodnej, jednozväzkovej koncepcii. Osem vydaní vyšlo postupne v rokoch 1968, 1975, 1976, 1978, 1981, 1983, 1985 a 1988. Okrem sprievodcov, ktoré zahŕňali celé pohorie, zostavil Z. Hochmuth ešte štyroch sprievodcov pre vyčlenené oblasti. Boli to: Demänovská dolina, Čertovica a Bocká dolina a Demänovská dolina - Jasná. Málo známe je, že Z. Hochmuth napísal jednu brožúru o Nízkych Tatrách aj v češtine, mala názov Nízké Tatry, nové horstvo rekreace. Vydal ju Čedok v roku 1953.

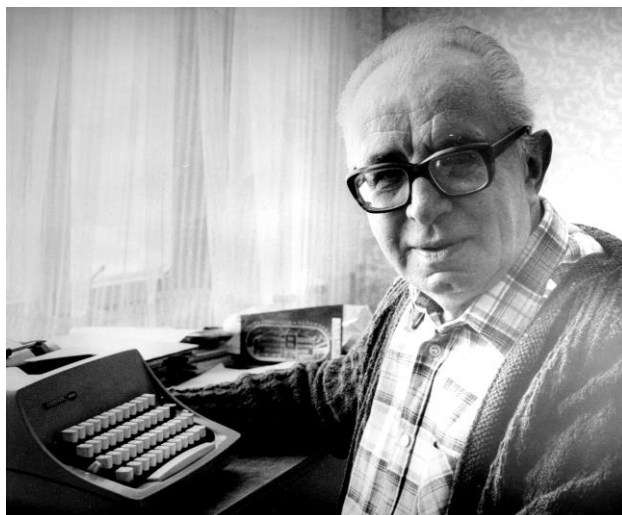
Iné pohoria. Okrem Nízkych Tatier sa Z. Hochmuth venoval samozrejme aj iným pohoriam a oblastiam na Slovensku. Popredné miesto medzi nimi malo mesto Ružomberok, mesto kde pracoval a žil a tiež Liptov, kde Ružomberok patril. Tejto časti Slovenska venoval 9 svojich prác. Prvou prácou k tomuto okruhu a jeho druhou knižkou v absolútnom poradí bola útlá knižočka s názvom **Východisko Ružomberok**. Vyšla v roku 1954 v Štátnom telovýchovnom nakladateľstve v Bratislave. O rok neskôr vydal sprievodcu **Chočské pohorie**. Táto knižočka je aj po rokoch skutočnou turistickou encyklopédiou o tomto kúte Slovenska. Jeho popisy značených, ale hlavne netradičných, neznačených trás, sú unikátne.

V roku 1957 vydal spolu s M. Janoškom **Krásy Liptova**. Bolo to 2. vydanie tohto sprievodcu, prvé vyšlo v roku 1947, jeho autorom bol vtedy M. Janoška sám. Nové vydanie malo o 72 strán viac, podstatná časť bola prevzatá z 1. vydania. Z. Hochmuth prepracoval do knižky časť Nízkych Tatier od Salatína na západ a Veľkú Fatru. Sprievodca dostal i novú obálku s modrou kresbou tatranskej limby. Sprievodcu vydalo vydavateľstvo Šport Bratislava, ktoré od roku 1957 potom vydávalo všetky Hochmuthove knihy. Tento sprievodca je dnes veľkou raritou. Región Liptova spracoval Z. Hochmuth v sprievodcovi **Liptov** v roku 1972, jeho 2. vydanie vyšlo v roku 1984. Turistický sprievodca **Veľká Fatra č. 3** bol vydaný v dvoch vydaniach, v roku 1980 a znova v roku 1987. Sprievodcu č. 42 **Chočské vrchy a Liptovská Mara** dostali turisti v roku 1990. V sedemdesiatych rokoch 20. storočia sa stala populárnou edícia Stručný turistický sprievodca (STS). Trend zachytil aj Z. Hochmuth. Postupne vydal **STS Demänovská dolina** (1972 a 1981), **STS Čertovica a Bocká dolina** (1973), **STS Málinô** (1973) a **STS Liptovská Mara** (1985). Posledným sprievodcom Z. Hochmutha je knižka **Demänovská dolina - Jasná**. Vyšla v roku 1991, teda už po smrti autora. Svoju všestrannosť dokázal Z. Hochmuth aj tým, že okrem Nízkych Tatier a regiónu Liptova napísal turistických sprievodcov aj pre iné slovenské pohoria. Takým je dvojzväzkový sprievodca **Slovenské rudohorie**. Diel I. (vydaný v roku 1961) popisuje západ pohoria, diel II. z roku 1962, stred a východ pohoria. V roku 1968 vyšiel tento sprievodca znova, tentoraz bol rozdelený na 3 časti. Časť východná mala č. 51, napísal ju Jozef Ďurček. Autorom západnej časti bol Vladimír Pánik, táto kniha dostala číslo 51/a. Stred pohoria napísal Z. Hochmuth s kolektívom a sprievodca dostal číslo 51/b. Sprievodca č. 7 pre **Západné Tatry** sa objavil na trhu v roku 1981 a v 2. vydaní v roku 1987.

Iné publikácie, mapy a články. Pre úplnosť literárneho diela Zdenka Hochmutha treba ešte spomenúť jeho práce, ktorých hlavnou náplňou boli iné témy, ale obsahovali aj prvok turistický. Prvým dielom tohto druhu je knižka pre pedagógov **Turistika školskej mládeže**. Vyšla v roku 1959. V roku 1968 vyšla pekná knižka **Východisko Ružomberok** s Hochmuthovými textami a Šlachtovými snímkami. V roku 1969 vydalo mesto Ružomberok knihu **Vlastivedno - historická monografia Ružomberok**.

Jej zostavovateľom bol Z. Hochmuth, ktorý prispel do nej obširnou kapitolou o turistike v meste. V roku 1975 zostavil s Pavlom Brtošom ďalšiu publikáciu mesta s názvom Ružomberok - 30 slobodných rokov. I v nej sa venuje ružomerskej turistike. Málo sa vie aj to, že Z. Hochmuth publikoval niekoľko článkov aj v iných časopisoch ako Krásy Slovenska. Bol to napríklad časopis Slovenský jazyk a literatúra, ružomerské noviny Vpred, Liptov a Textilák, české Zemědělské noviny a iné.

Spolupracoval tiež pri vydávaní turistických máp, najmä ich textových častí. Meno Z. Hochmuth nájdeme napríklad na niektorých mapách Nízkych Tatier. Mapu tohto pohoria z roku 1960 (1 : 75000) v hneďom plastovom obale recenzoval on sám. Mala dve časti, mapovú a textovú. Mapa vyšla znova v roku 1965 a 1968 v tom istom formáte a mierke, recenzovali ju Zdenko Hochmuth, Kamil Linhart a Alexander Steiner. Jej textovú prílohu (24 strán) recenzovali Z. Hochmuth s K. Linhartom. Aj turistické mapy Nízkych Tatier v novom úzkom formáte vychádzali s ich textami. Na rozdiel od predchádzajúcich vydaní bola mapa na jednej strane a texty k pohoriu na druhej strane listu. Mapa vyšla v roku 1980. V roku 1984 vyšla mapa znova, pohorie bolo rozdelené na dve časti (východ a západ) a mapa dostala číslo 18. Pokiaľ ide o Veľkú Fatru, meno Z. Hochmuth ako spolupracovník vydavateľa mapy, som našiel iba na mape Veľkej Fatry z roku 1980.

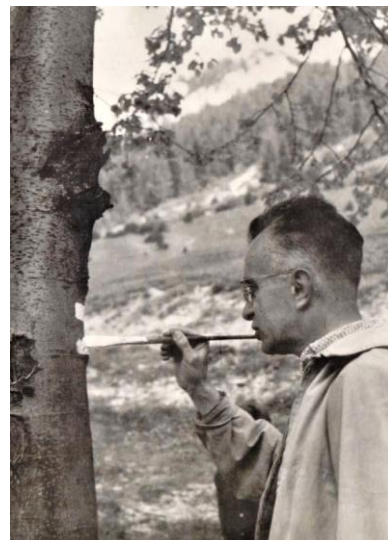
Spolupráca pri vydávaní publikácií s inými autormi. Do prác na tvorbe turistických sprievodcov zapájal Z. Hochmuth od šesťdesiatych rokov 20. storočia viacerých špecialistov, boli to napríklad jazykovedci, historici, archeológovia, botanici, biológovia, horolezci, jaskyniari, fotografi, atď.. Veľmi častými spolupracovníkmi boli: ružomerský fotograf F. Šlachta, Hochmuthov syn, teraz doc. RNDr. Z. Hochmuth ml., CSc., špecialista na Nízke Tatry Kamil Linhart, Ružomberčanka PhDr. Elena Stančoková a mnohí ďalší. Odborná úroveň sprievodcov tým rástla. Zdenko Hochmuth napísal aj viacero úvodov, predslovov, statí a komentárov do kníh známych autorov obrazových publikácií alebo sprievodcov. Z veľkého množstva spomeniem napríklad úvod do knihy F. Mrázika O záchrane v horách, vyšla vo vydavateľstve Šport v roku 1962. Hochmuthov predslov a texty k jednotlivým častiam sú aj v troch vydaniach obrazovej publikácie M. Kukačku Nízke Tatry, knihy vyšli v rokoch 1962, 1965 a 1968. Do knihy Jána Bojmíra Oravský hrad z roku 1963 napísal úvod tiež on. Do sprievodcu Západné Tatry a Chočské pohorie od Jozefa Kajana, ktorý vyšiel v roku 1964, písal Z. Hochmuth niektoré texty, bol teda spoluautorom tejto práce. Ako známa turistická autorita posudzoval viacerých turistických sprievodcov od iných autorov. Ako príklad uvediem, že bol lektorom sprievodcu Veľká Fatra od Jána Bojmíra z roku 1964.

Pre vtedy začínajúceho autora to bolo v tom čase určite veľkým uznaním. Lektoroval tiež STS Jána Žalčíka Donovalky - Korytnica z roku 1981 a iné práce.

Časopis Krásy Slovenska. Zdenko Hochmuth patril v tomto časopise „ku kmeňovým autorom, konzultantom a poradcom“, ako napísali Krásy Slovenska v nekrológu, keď v roku 1990 zomrel. Hochmuthových článkov v Krásach Slovenska je veľa, doteraz ich nik nespočítal a nezbilancoval. Prvý bol uverejnený v roku 1943, ďalšie sa objavili v povojnových rokoch 1945, 1946, posledné sú z roku 1988. Odhad hovorí, že do stovky ich veľa chýbať nebude. V tomto časopise nájdeme Z. Hochmutha aj ako autora niekoľkých fotografií z hôr, sú z vojnových a povojnových rokov.

Spolupráca s Československým rozhlasom. Vari najmenej sa vie, že mnoho rokov sme mohli Zdenka Hochmutha počuť v reláciách Československého rozhlasu. Bol to banskobystriický Rádiovíkend. Jeho redaktor Fedor Mikovič, pôvodom Ružomberčan, robil s ním rozhovory o turistike a túrach. Relácia sa vysielala každý týždeň v sobotu a odhaduje sa, že ju počúvalo v priemere až 2,5 milióna poslucháčov. Bola to vtedy jedna z najpočúvanejších relácií. Spolupráca Z. Hochmutha s Československým rozhlasom trvala až 15 rokov (1973 – 1988).

V júli 2021 mu na vrchole Čebraťa umiestnili liptovskí turisti pamätnú tabuľu. Zeleno značený turistický chodník zo železničnej stanice v Ružomberku, cez mestskú časť Rybárpole až na vrchol je pomenovaný na **Chodník Zdenka Hochmutha**.

Spracoval: Ing. Jozef Hýroš

Zdroj:

Jozef Hýroš: História turistiky v Ružomberku, 2019.

Bibliografický lexikón Slovenska, časť III. z roku 2007, strana 502.

Časopis Krásy Slovenska, internet.

Súkromný archív rodiny Hochmuth.